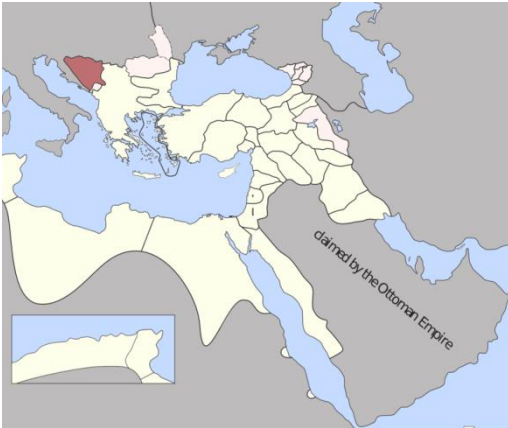

Босански пашалук крајем XVIII и у првој половини XIX вијека

Крајем 18. в. наставља се слабљење и пропадање Османског царства. Султани више нису били у могућности да у потпуности наметну своју власт на читавој територији Османског царства, а у областима удаљеним од центра царевине локални муслимански господари преузимају султанову власт. Такав је случај био и са Босанским пашалуком.

Босански пашалук у границама Османског царства

Становништво унутар Босанског пашалука било је подијељено на вјерској основи. Феудалци, аге, бегови и занатлије били су муслиманске вјере, док је хришћанско становништво било подређено и њихов положај био је тежи. Слабост Османског царства искористили су босански феудалци, који су преузели власт у пашалуку и у њему успоставили сопствену управу. Феудалци на себе пружају обавезу одбране границе, убирања пореза, и гушњеа устанака у пашалуку и околини. Такође, феудалци су отпочели процес **читлучења**, тј. претварања султанових феудалних посједа у своје, привтно земљиште. Положај хришћанског становништва, због свих тих мјера, постао је гори, те долази до избијања низа буна и устанака на протору Босанског пашалука. Тако је, 1809. г., у Босанској крајини избила **Јанчићева buna**. Циљ устаника био је да се споје са устаницима у Србији (Први српски устанак), али је због лоше организације устанак угушен, а вођа устанка, Јован Јанчић је погубљен.

Султан Селим III схватио је да се хришћанско становништво у оквиру царства буни због свог тешког положаја, и да гушње тих побуна изискује огромна средства што додатно слаби државу. Како би изашао на крај сасвим проблемима које је у том моменту царство имало, султан је одлучио да спроведе реформе.

Султан Селим III

Босански феудалци противили су се било каквим реформама које су долазиле из Цариграда, јер су страховали да би промјеном дотадашњег система могли да изгубе власт и привилегије у Босанском пашалуку. С тим у вези, године 1830. феудалци се дижу на побуну против Османског царства, а на челу те побуне налазио се **Хусеин – капетан Градашчевић**. Иако је већина босанскох феудалаца стала на страну Хусеин – капетана и побуњеника, херцеговачке аге и бегови остали су лојални султану и одбили су да учествују у побуни. Феудалци траже аутономију за Босански пашалук у оквиру Османског царства и очување привилегија. Пошто је успоставио контролу над већим дијелом Босанског пашалука, Хусеин – капетан се упутио ка унутрашњости Османског царства са намјером да се обрачуна са османском војском. Туску војску Хусеин капетан је поразио на Косову 1831. г, али ови успјеси изазивају завист и љубомору код осталих ага и бегова, због чега покрет Хусеин- капетана слаби. Неслогу у

редовима босанских феудалаца искористили су Турци који су провалили у Босну и поразили Хусеин – капетана 1832. г. У гушењу побуне босанских феудалаца Турцима су помогле херцеговачке аге и бегови и као знак захвалности за показану вијерност и оданост султан је Херцеговину издвојио из Босанског пашалука и прогласио је за посебну управну јединицу.

Петар Поповић Пеџија

Лука Вукаловић

Пошто је отпор феудалаца сломљен, султн одлучуе да настави са спровођењем реорганизације Османског царства. Реформе под називом **Танзимати- Хајрије** имале су за циљ да ојачају султанову централну власт, да сломе моћ и самовољу феудалаца и да поправе положај хришћана у оквиру царства. Иако су у основи требале да побољшају положај хришћана, реформе то нису оствариле те је статус Срба и даље био тежак. Због

тога, избија низ сељачких буна и устанака као последица таквог стања. У околини Дервенте 1834. г. избила је **Поп- Јовичина буна**, која је угушена у крви. Године 1858. у Босанској крајини избила је **Пецијина буна**, под вођством Петра Поповића Пеције, а у Херцеговини су избили устанци Луке Вулаковића 1852. г, 1857. г. и 1862. г.

Тезе (преписати у свеске)

- Јанчићева буна 1809. г.- вођа Јован Јанчић
- Покрет Хусеин- капелана Градашчевића 1830. г,- очување привилегија феудалаца и аутономија Босанског пашалука
- Танзимати- Хајрије: реформе чији је циљ било јачање султанове власти
- Сељачке буне и устанци: 1. Поп – Јовичина Буна 1834. г.- вођа поп- Јовица Илић
  - 2. Пецијина буна 1858. г.- вођа Петар Поповић Пеција
  - 3. Устанци Луке Вукаловића 1852. г, 1857. г, 1862. г.